

OPNIA națională

ROMÂNIA ÎNCOTRO ? Între dezvoltarea proprie și imitarea unor modele (III)

Prof.univ.dr. Aurelian BONDREA

La un deceniu de la evenimentele din decembrie 1989, sunt în continuare actuale dezbatările pe tema direcțiilor evolutive ale societății românești în noul context intern și internațional. Dintre toate ideile, concepțiile, sugestiile etc. se detașează aceea potrivit căreia România a intrat într-o perioadă esențialmente nouă, care generează schimbări structurale în toate domeniile, definită, prin caracteristici și manifestări, drept tranzitie sau de tranzitie.

De altfel, conceptul de tranzitie a fost și este unul dintre cele mai frecvente folosite în terminologia politică, în mass media, în vorbirea curentă. El rămâne, totuși, prea general, neclar, încăreat cu o multitudine de sensuri, fiind, nu de puține ori, generator de ambiguități, chiar de confuzii, dar și un instrument facil de manipulare. Or, o cerință elementară și, totodată, fundamentală pentru ca orice termen, noțiune sau concept să poată servi comunicării umane o constituie claritatea definirii sale,

La București, 7 - 9 aprilie 1999

**Istoria a consemnat
DIALOGUL MÂNTUIRII
săvârșit de înalții arhierei
Patriarhul Teocist al României
și Papa Ioan Paul al II-lea**

Patriarhul Teocist:

„În întâmpinarea anului jubiliar 2000, la cumpăna dintre milenii creștine, Biserică noastră, împreună cu toate Bisericile Ortodoxe surori, este conștientă de importanța mărturiei și acțiunii tuturor creștinilor pentru viitorul creștinismului și al lumii, în condiții complexe fără precedent”.

Papa Ioan Paul al II-lea:

„România, țară - puncte între Orient și Occident ... Cu ajutorul lui Cristos, vei fi protagonista unei perioade de entuziasm și curaj. Vei fi națiune prosperă, pământ roditor de bine, popor solidar și făcător de pace.

Dumnezeu să te ocrotească și să te binecuvânteze mereu!”

SONDAJ DE OPINIE

efectuat de Institutul
de Sociologie și Opinie
Publică al Fundației
„România de Mâine”
(14-19 aprilie 1999)

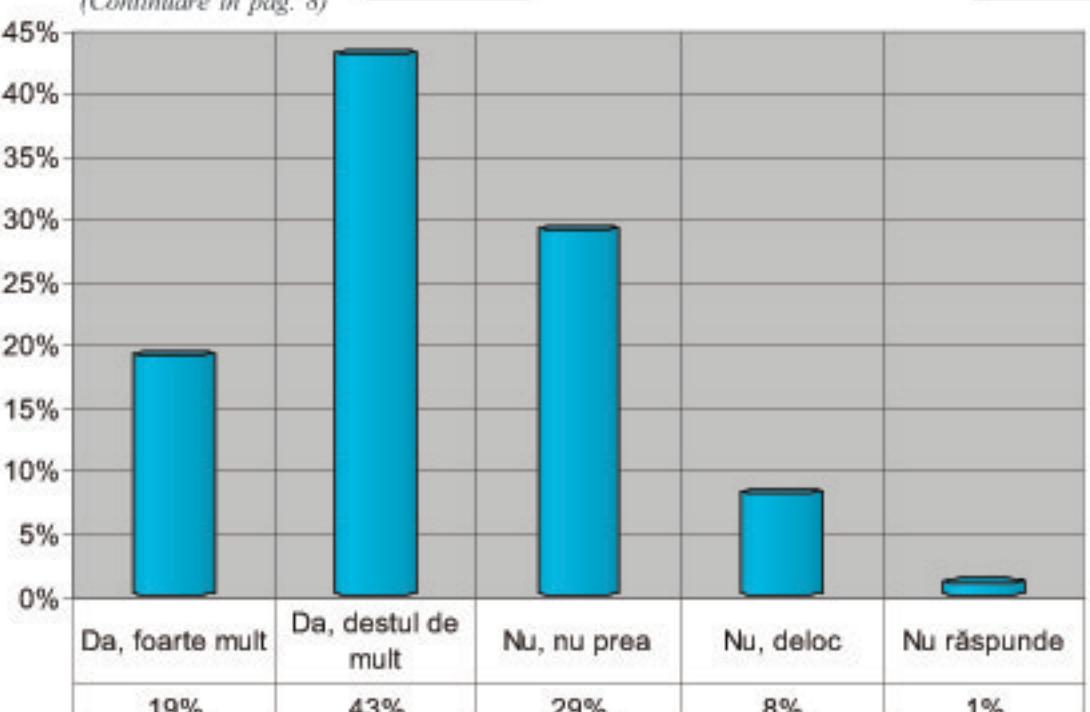
Institutul de Sociologie și Opinie Publică (ISOP), din cadrul Fundației „România de Mâine” a realizat cel de-al doilea sondaj de opinie, în perioada 14-19 aprilie 1999. Sondajul a fost efectuat, ca și primul, de studenții Facultății de Sociologie-Psihologie a Universității „Spiru Haret”, în cadrul practicii de profil pe un eșantion de 1500 de subiecți, în toate județele țării. Eroarea de reprezentativitate se situează în limitele de $\pm 3\%$.

Prezentăm, în acest număr al revistei, rezultatele obținute la cele mai semnificative întrebări ale sondajului.

I. Vă interesează viața politică a țării?

1. Da, foarte mult	19%
2. Da, destul de mult	43%
3. Nu, nu prea	29%
4. Nu, deloc	8%
5. Nu răspunde	1%

(Continuare în pag. 8)

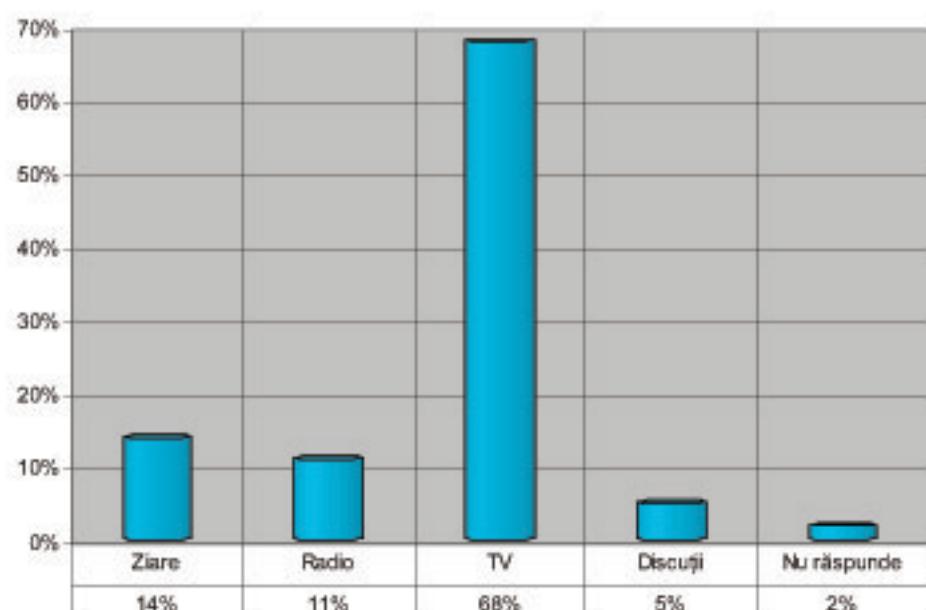

(Continuare în pag. 2,3,4,5,6,7 și 8)

(Urmare din pag. 1)

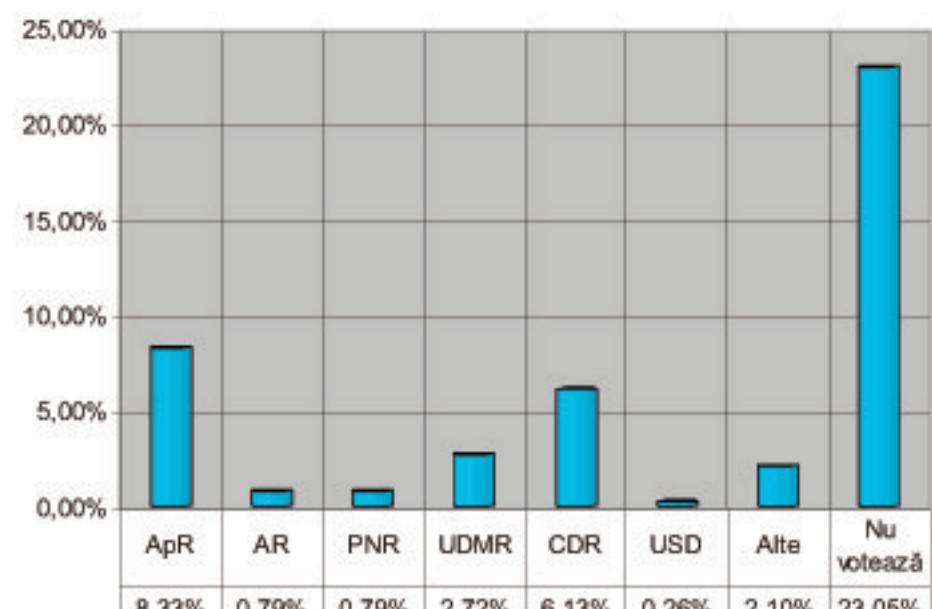
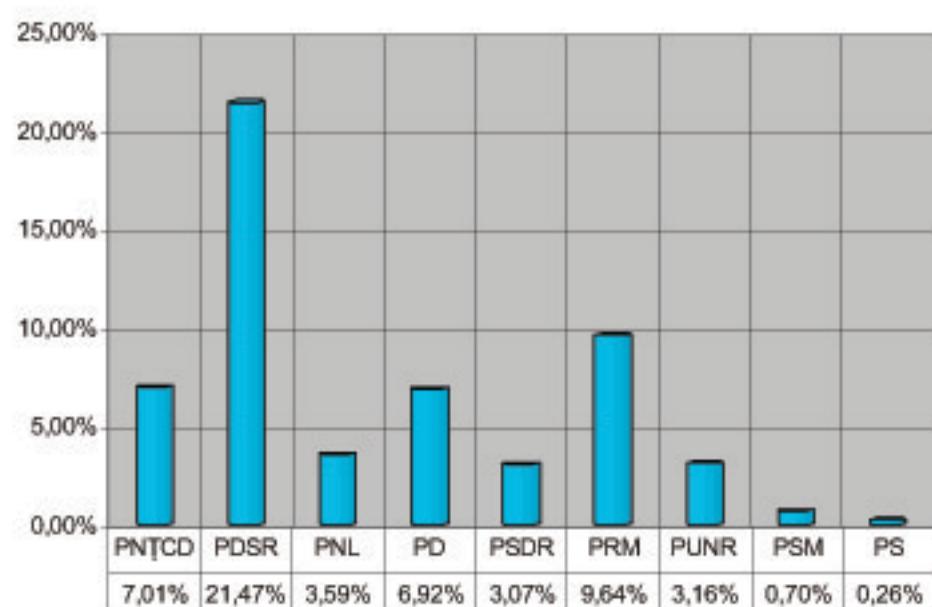
II. Care este principala dvs. sursă de informații cu privire la viața politică?

1. Ziar	14%
2. Radio	11%
3. TV	68%
4. Discuții	5%
5. Nu răspunde	2%

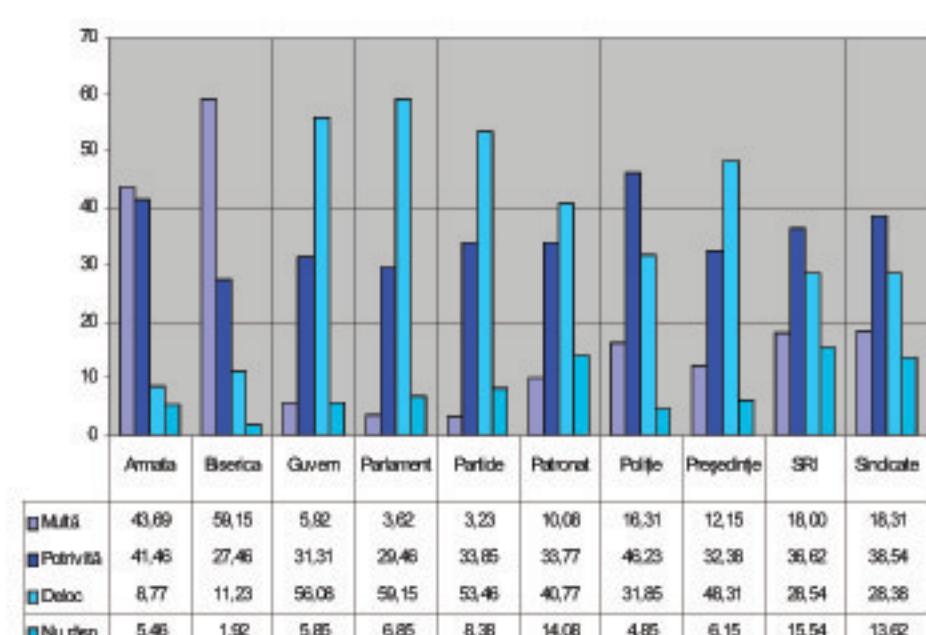
III. Dacă duminica viitoare ar avea loc alegeri, pentru care din formațiunile politice de mai jos ați votat?

1. PNȚCD	7,01%
2. PDSR	21,47%
3. PNL	3,59%
4. PD	6,92%
5. PSDR	3,07%
6. PRM	9,64%
7. PUNR	3,16%
8. PSM	0,70%
9. PS	0,26%
10. ApR	8,33%
11. AR	0,79%
12. PNR	0,79%
13. UDMR	2,72%
14. CDR	6,13%
15. USD	0,26%
16. Alte	2,10%
17. Nu votează	23,05%

IV. Câtă încredere aveți în următoarele instituții?

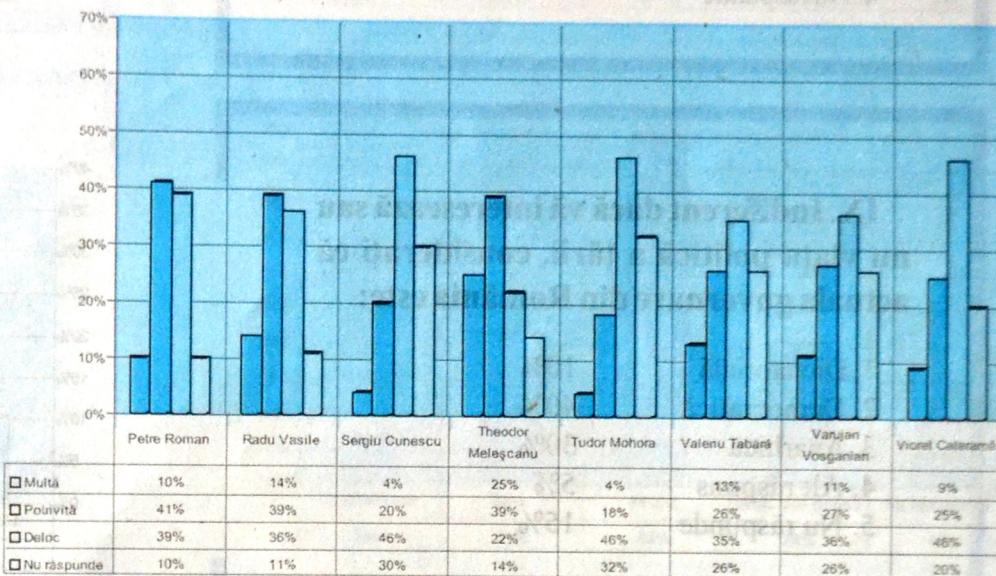
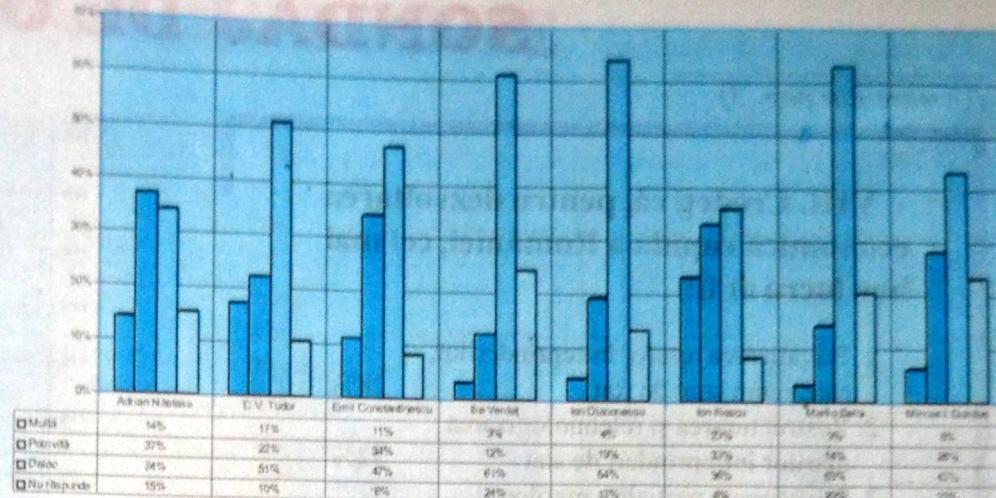
	Multă	Potrivită	Deloc	Nu răsp.
1. Armata	43,69%	41,46%	8,77%	5,46%
2. Biserica	59,15%	27,46%	11,23%	1,92%
3. Guvern	5,92%	31,31%	56,08%	5,85%
4. Parlament	3,62%	29,46%	59,15%	6,85%
5. Partide	3,23%	33,85%	53,46%	8,38%
6. Patronat	10,08%	33,77%	40,77%	14,08%
7. Poliție	16,31%	46,23%	31,85%	4,85%
8. Președinție	12,15%	32,38%	48,31%	6,15%
9. SRI	18,00%	36,62%	28,54%	15,54%
10. Sindicale	18,31%	38,54%	28,38%	13,62%

(Continuare în pag. 3)

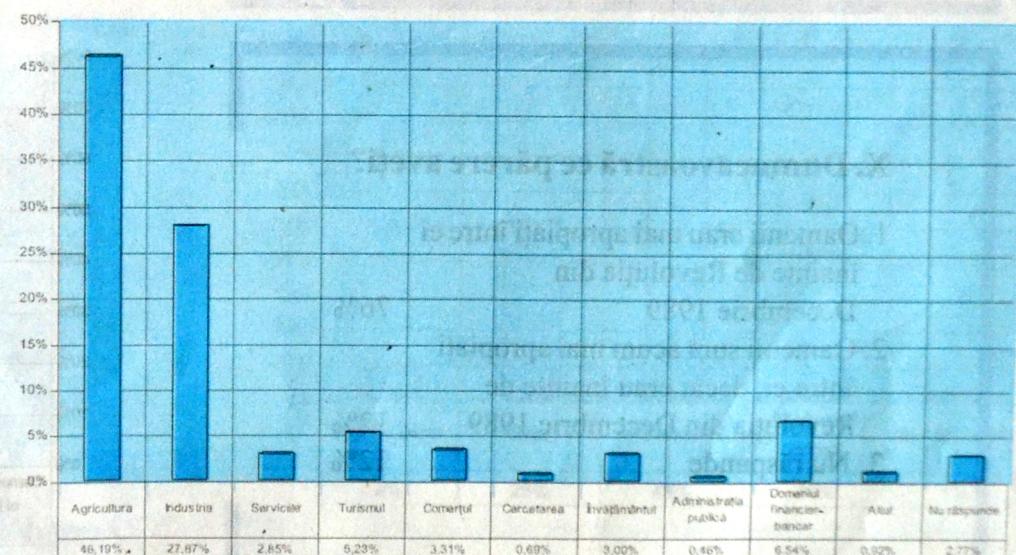
V. Câtă încredere aveți în următoarele personalități politice?

	Multă	Potrivită	De loc	Nu răsp.
1. Adrian Năstase	14%	37%	34%	15%
2. C.V. Tudor	17%	22%	51%	10%
3. E. Constantinescu	11%	34%	47%	8%
4. Ilie Verdet	3%	12%	61%	24%
5. Ion Diaconescu	4%	19%	64%	13%
6. Ion Iliescu	23%	33%	36%	8%
7. Marko Bélla	3%	14%	63%	20%
8. M.I. Quintus	6%	28%	43%	23%
9. Petre Roman	10%	41%	39%	10%
10. Radu Vasile	14%	39%	36%	11%
11. S. Cunescu	4%	20%	46%	30%
12. T. Meleşcanu	25%	39%	22%	14%
13. T. Mohora	4%	18%	46%	32%
14. V. Tabără	13%	26%	35%	26%
15. Var. Vosganian	11%	27%	36%	26%
16. V. Cataramă	9%	25%	46%	20%

VI. Ce domeniu credeți că ar trebui sprijinit, cu prioritate, pentru ca România să iasă grabnic din criză?

1. Agricultura	46,19%
2. Industria	27,87%
3. Serviciile	2,85%
4. Turismul	5,23%
5. Comerțul	3,31%
6. Cercetarea	0,69%
7. Învățământul	3,00%
8. Administrația publică	0,46%
9. Domeniul finanțier-bancar	6,54%
10. Altul	0,92%
11. Nu răspunde	2,77%

VII. Credeti că cea mai bună formă de proprietate asupra mijloacelor de producție este:

1. Privată	41%
2. Mixtă	34%
3. De stat	17%
4. Nu răspunde	8%

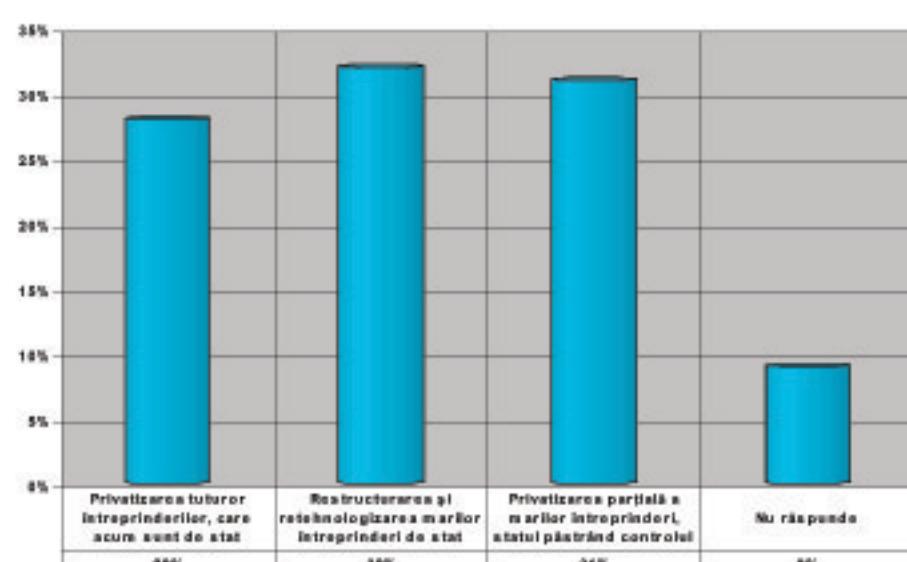
(Continuare în pag. 4)

SONDAJ DE OPINIE

(Urmare din pag. 3)

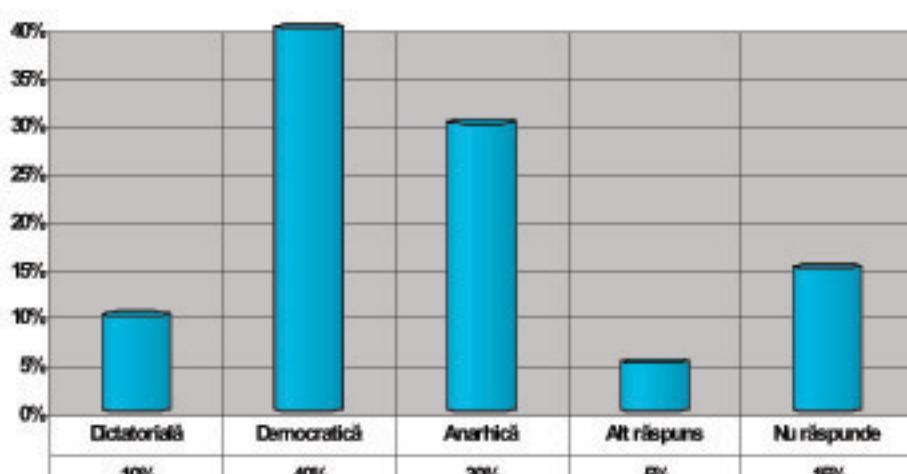
VIII. Credeti că, pentru dezvoltarea economică rapidă a României, cel mai bun lucru ar fi:

1. Privatizarea tuturor întreprinderilor, care acum sunt de stat	28%
2. Restructurarea și retehnologizarea marilor întreprinderi de stat	32%
3. Privatizarea parțială a marilor întreprinderi, statul păstrând controlul	31%
4. Nu răspunde	9%

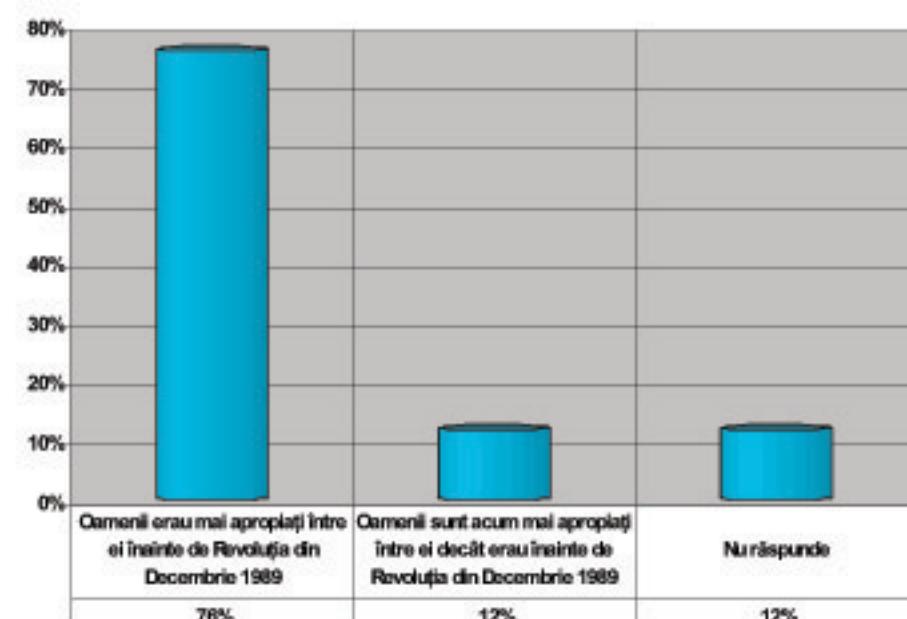
IX. Indiferent dacă vă interesează sau nu viața politică a țării, considerați că actuala guvernare din România este:

1. Dictatorială	10%
2. Democratică	40%
3. Anarhică	30%
4. Alt răspuns	5%
5. Nu răspunde	15%

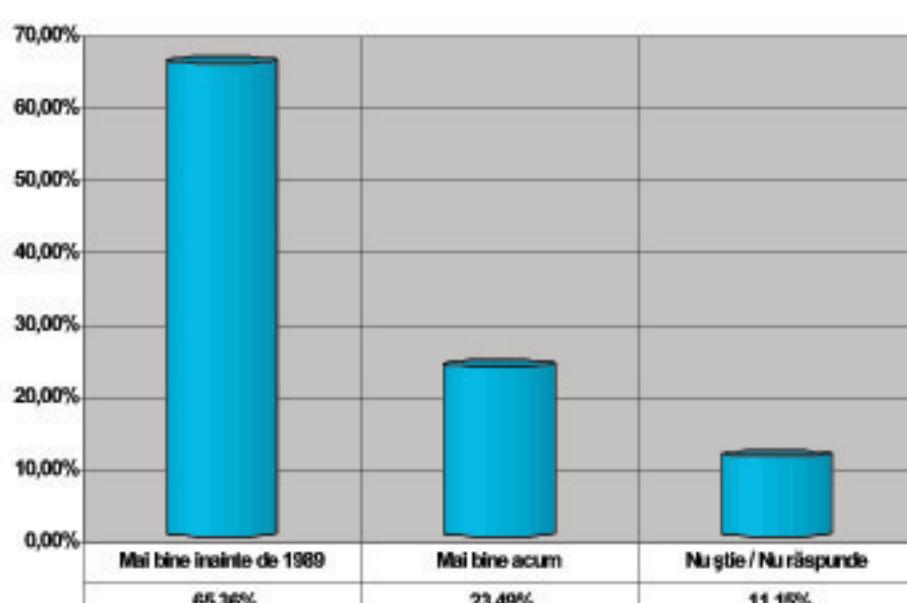
X. Dumneavoastră ce părere aveți?

1. Oamenii erau mai apropiati între ei înainte de Revoluția din Decembrie 1989	76%
2. Oamenii sunt acum mai apropiati între ei, decât erau înainte de Revoluția din Decembrie 1989	12%
3. Nu răspunde	12%

XI. Unii oameni spun că se trăia mai bine înainte de 1989, alții spun că se trăiește mai bine acum. Dumneavoastră ce părere aveți?

1. Mai bine înainte de 1989	65,36%
2. Mai bine acum	23,79%
3. Nu știe/ Nu răspunde	11,15%

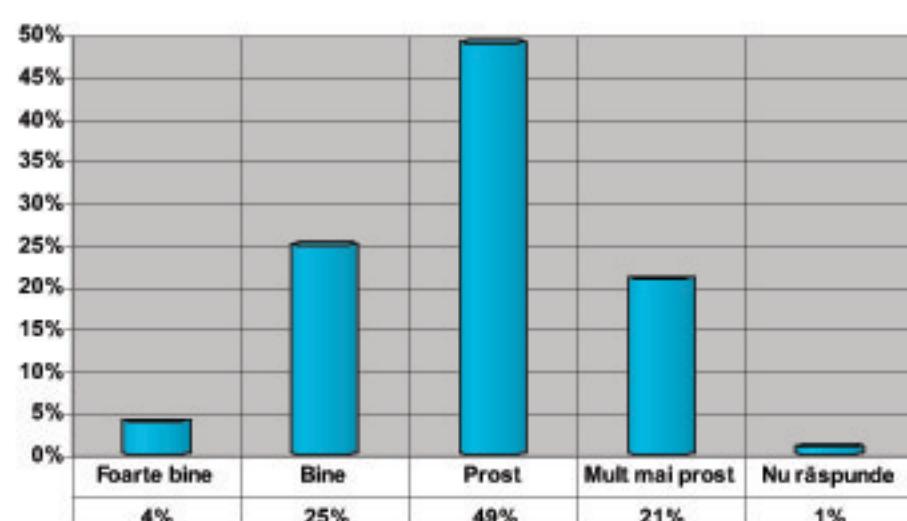
(Continuare în pag. 5)

SONDAJ DE OPINIE

(Urmare din pag. 4)

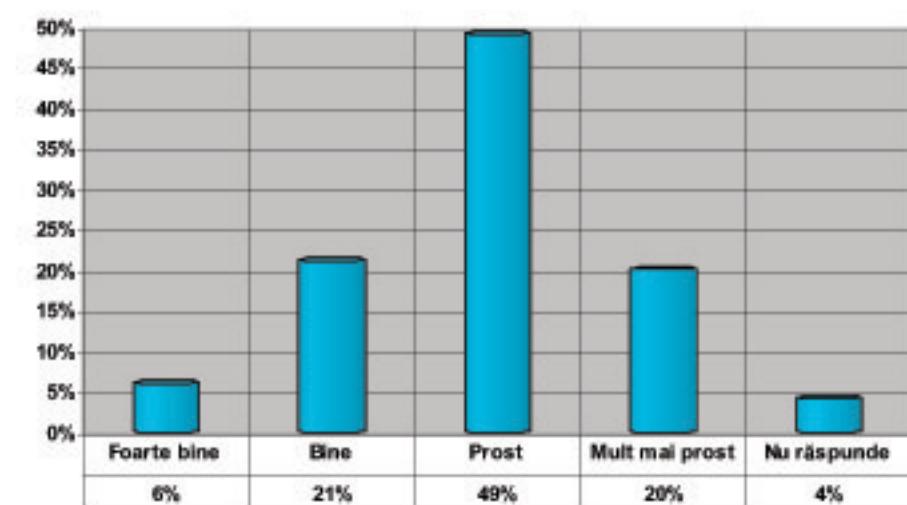
XII A. Considerați că acum, în România, lucrurile merg:

1. Foarte bine	4%
2. Bine	25%
3. Prost	49%
4. Mult mai prost	21%
5. Nu răspunde	1%

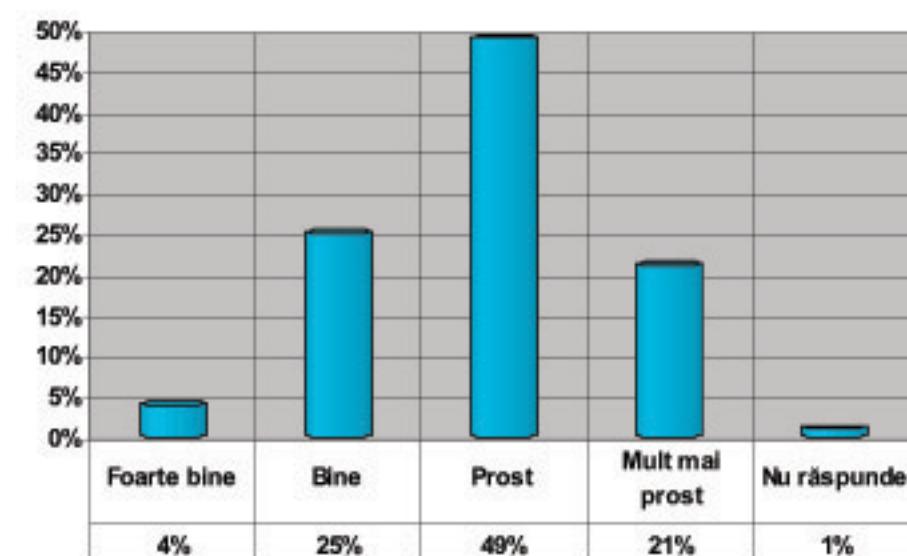
XII B. Considerați că acum, în județul dumneavoastră, lucrurile merg:

1. Foarte bine	6%
2. Bine	21%
3. Prost	49%
4. Mult mai prost	20%
5. Nu răspunde	4%

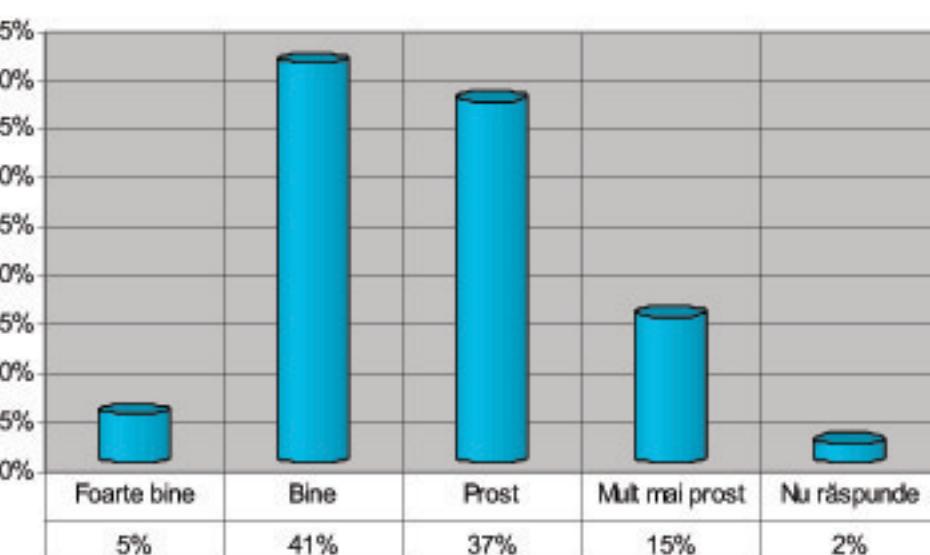
XII C. Considerați că acum, în localitatea dumneavoastră, lucrurile merg:

1. Foarte bine	4%
2. Bine	25%
3. Prost	49%
4. Mult mai prost	21%
5. Nu răspunde	1%

XII D. Considerați că acum, pentru dumneavoastră personal, lucrurile merg:

1. Foarte bine	5%
2. Bine	41%
3. Prost	37%
4. Mult mai prost	15%
5. Nu răspunde	2%

(Continuare în pag. 6)

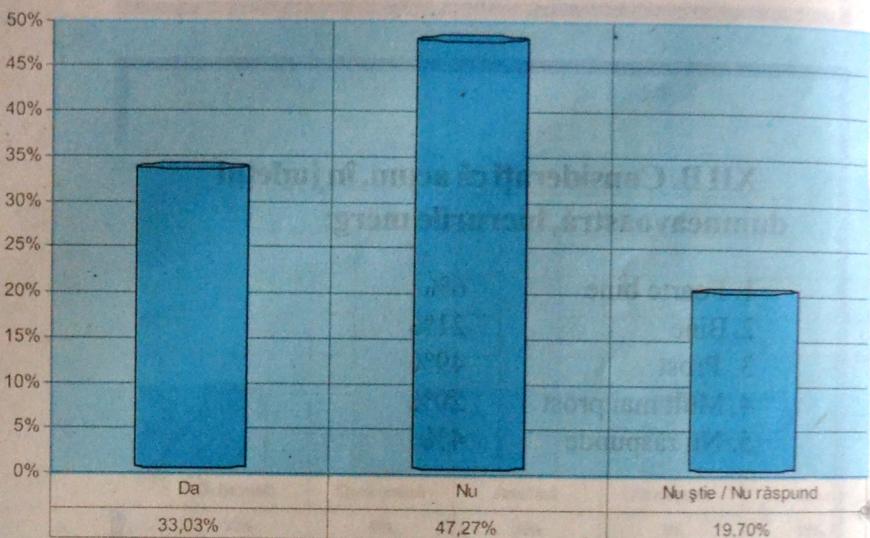
(Urmare din pag. 5)

**XIII. Considerați că, peste un an,
în România, lucrurile vor merge:**

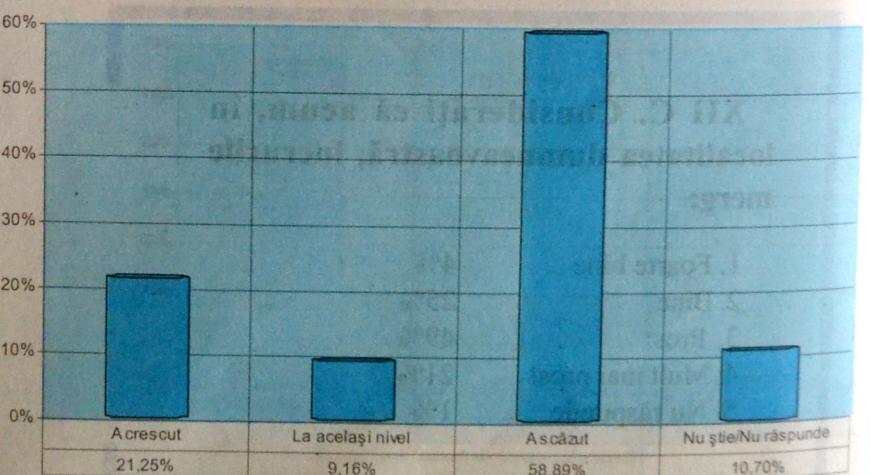
1. Foarte bine	6%
2. Bine	33%
3. Prost	32%
4. Mult mai prost	14%
5. Nu răspunde	15%

**XIV. Considerați că este necesară
organizarea de alegeri anticipate, în
perioada imediat următoare ?**

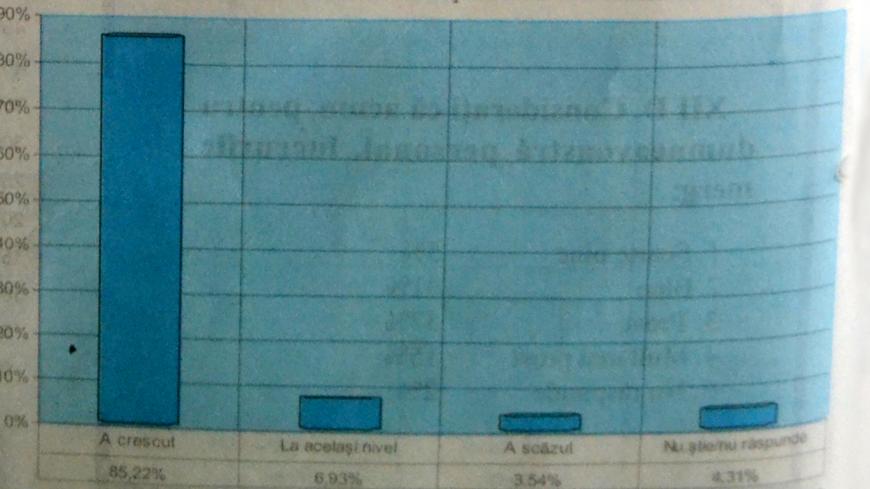
1. Da	33,03%
2. Nu	47,27%
3. Nu știe/nu răspunde	19,70%

**XV. Cum apreciați că a evoluat,
după 1989, interesul pentru
pregătirea școlară ?**

1. A crescut	21,25%
2. La același nivel	9,16%
3. A scăzut	58,89%
4. Nu știe/nu răspunde	10,70%

**XVI. Cum credeți că a evoluat
numărul conflictelor dintre oameni:**

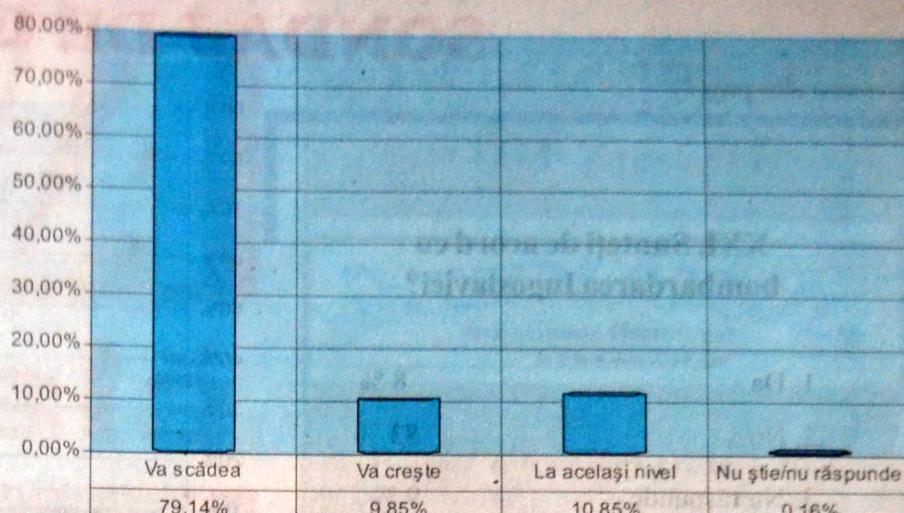
1. A crescut	85,22%
2. La același nivel	6,93%
3. A scăzut	3,54%
4. Nu știe/nu răspunde	4,31%

(Continuare în pag. 7)

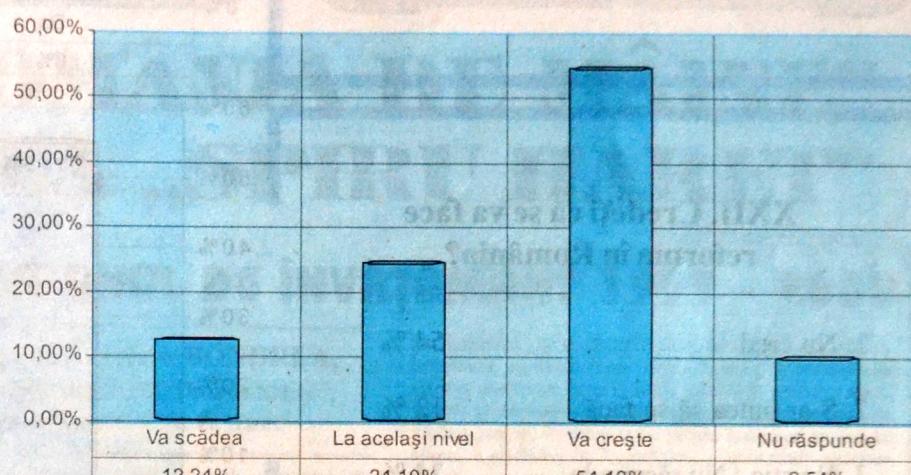
XVII. Cum credeți că va evoluă populația orașelor?

1. Va scădea	79,14%
2. Va crește	9,85%
3. La același nivel	10,85%
4. Nu știe/nu răspunde	0,16%

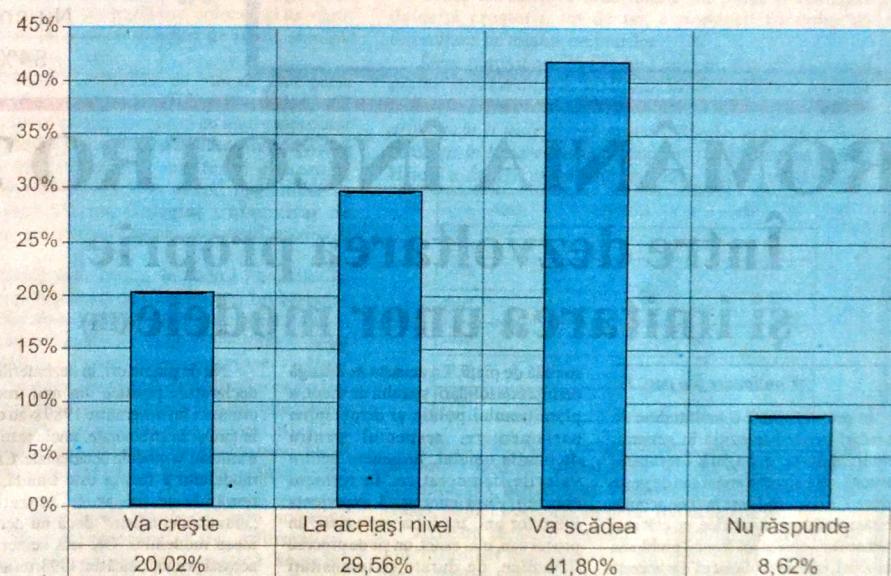
XVIII. Cum credeți că va evoluă populația satelor?

1. Va scădea	12,24%
2. La același nivel	24,10%
3. Va crește	54,12%
4. Nu știe/nu răspunde	9,54%

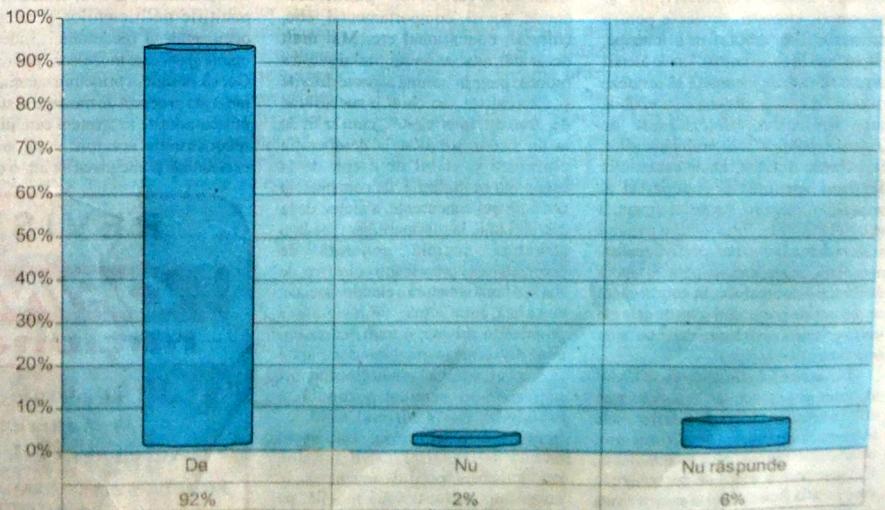
XIX. Cum credeți că va evoluă importanța tradițiilor în viața satului?

1. Va crește	20,02%
2. La același nivel	29,56%
3. Va scădea	41,80%
4. Nu știe/nu răspunde	8,62%

XX. Considerați că România are de pierdut în urma războiului din Iugoslavia?

1. Da	92%
2. Nu	2%
3. Nu știe/nu răspunde	6%

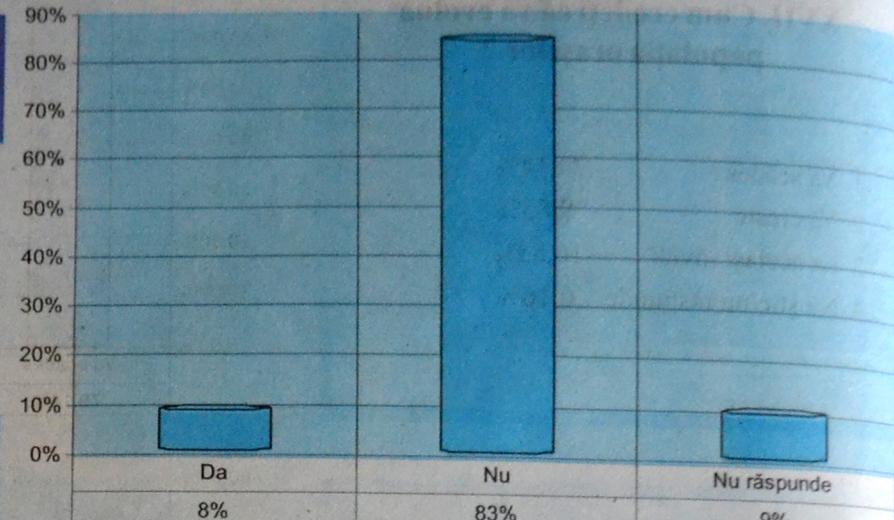
(Continuare în pag. 8)

SONDAJ DE OPINIE

(Urmare din pag. 7)

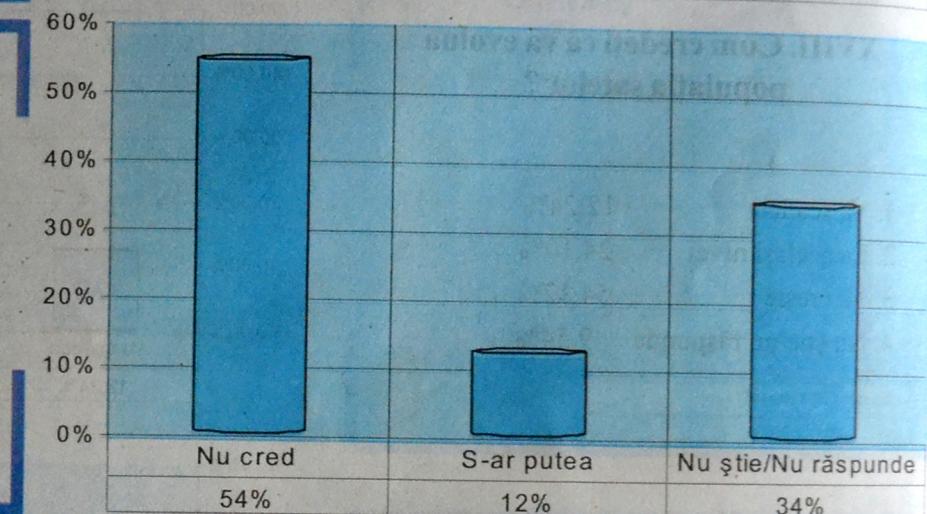
XXI. Sunteți de acord cu bombardarea Iugoslaviei?

1. Da	8 %
2. Nu	83 %
3. Nu răspunde	9 %

XXII. Credeti că se va face reforma în România?

1. Nu cred	54 %
2. S-ar putea să se facă	12 %
3. Nu știe / Nu răspunde	34 %

ROMÂNIA ÎNCOTRO?

Între dezvoltarea proprie și imitarea unor modele (III)

(Continuare din pag. 1)

În prezent există o multitudine de abordări privind tranzitia în general, remarcându-se o bogată literatură, datorată unor autori români sau de peste hotare. Cu respectul care trebuie acordat oricărui strădaniștișc, cu atât mai mult acelora care atacă frontal problema tranzitiei, este de subliniat că din această bogată literatură se desprind, ideatic, aproape numai constatări, nu și propuneri, sugestii, proiecte pentru reconstrucția societății aflate în tranzitie, a României în cazul nostru. Unele lucrări sau studii care se încumtă să scruteze viitorul fie sunt impregnate cu vizibile note subiective, determinate de „culoarea politică” a autorului/autorilor, fie privesc defecții, chiar catastrofice destinații apropiate și îndepărtate al societății românești. Ambelor viziuni li se opun tradiție, forță vitală a națiunii și încredere într-o perspectivă realist-optimistă, regenerată și pusă în operă de direcționari realiste, în concordanță cu aspirațiile poporului și nu cu cele ale unor grupuri restrânse, care nu sunt reprezentative național.

De un real folos în privința căutărilor teoretice și practice ale drumului spre viitor sunt referințele la cele mai frecvente înțeleseuri atribuite, în ultimii ani, tranzitiei, din perspectiva finalității sale. Cel mai adesea, etapa de dezvoltare în care se află România este caracterizată drept tranzitie la economia de piață, iar în unele cazuri, tranzitie la economia

socială de piață. La aceasta se adaugă cerința consolidării statului de drept, a pluralismului politic și democrației parlamentare, respectul pentru drepturile omului, în genere pentru valorile democratice. În termeni concreți, după cum arată experiența ultimilor ani, tranzitia reprezintă un proces sau, mai exact, un sir de procese dinamice, de durată și intensitate diferite, în funcție de sfera sau domeniul în care au loc – politic, economic, social, comportamental, etic, cultural, educațional etc. Mai mult decât atât, analiza ansamblului acestor procese pune în lumină aspecte diferite și diferențiate sau chiar o succesiune de „tranzitii interlegate”, cum ar fi: de la un sistem totalitar la democrația pluralistă și statul de drept; de la economia centralizată, de comandă, la cea a liberăi concurențe, a pieței; de la partidul unic la pluripartidism; de la o structură socială generată de preponderența proprietății collective, de stat la o nouă structură a claselor sociale, stimulată, între altele, de revigorarea proprietății private; o tranzitie către o nouă diviziune internațională a muncii și, drept urmare, un loc nou al economiei naționale în economia zonală și mondială; nu în ultimul rând, ca importanță social-istorică, este vorba despre o tranzitie către un nou comportament social al oamenilor și, în consecință, către o nouă morală, pe fundalul tradiției istorice de „a fi” și „a acționa” a poporului român.

REVISTA
OPINIA
națională

Director:
Prof.univ.dr.
Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.40.40/interior 182
Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Marcă
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

coerentă, bazată pe puterea și instituțiile occidentale. În spatele acestui model universal în principiu, se găsesc ipoteze care sunt anacronice și radical greșite". (subl.ms.- A.B.)

În demonstrația autorului, ideea însăși a unui „prototip” sau „model” pentru societățile postsocialiste „este, sau ar trebui să fie, cât se poate de suspectă”, trebuind să fie respinsă din cel puțin două rațiuni: a) experiența istorică relativ îndelungată a planificării birocratice a dezvoltării și b) immensă diversitatea a tradițiilor culturale și politice la care se intorc acum popoarele din statele postcomuniste. În concluzia autorului transplantația modelelor occidentale de instituții ale pieței nu este nici fezabilă, nici dezirabilă, având în vedere, printre altele, realitatea simplă că „nu există nici un model universal sau tipic-ideal al instituțiilor de piață, ci mai degrabă o varietate de forme istorice, înrădăcinată fiecare în solul unei anumite culturi comune. În epoca modernă, această cultură comună este cea a poporului sau națiunii, sau a unei familii de asemenea popoare”.

În societatea românească, multe din explicații ce s-au dat și încă se mai dau obișnuit tranzitiei rămân incomplete.

Este vorba, în primul rând, despre faptul că direct sau nu, în relație cu aceste noțiuni, concepte etc. lipsesc tocmai ceea ce este fundamental și determină operaționalizarea conceptualul ca atare: definirea clară, explicită a tipului de societate care va rezulta din tranzitie postsocialistă, adică a organizării economico-sociale ce va fi imaginată și va fi pusă în operă în România de după această tranzitie, care va acoperi o perioadă istorică relativ îndelungată.

1. A se vedea lucrarea *Economia românească postsocialistă încotro? Cum? De ce?*, datorată profesorilor economisti Ioan D. Adumitracesei și Niculae G. Niculescu (Editura Economică, București, 1998). Din unghiul de vedere al temei în discuție prezintă interes capitolul „Cum se conturează conținutul tranzitiei postsocialiste”, autorii argumentând că „înfiptuirea tranzitiei post-socialiste în cursul unei anumite perioade istorice reprezintă o necesitate obiectivă, generată de acțiunile legalității și discontinuității în evoluția vieții economico-sociale a fiecărui popor” (p. 48).

2. John Gray, *Dincolo de liberalism și conservatorism*, Editura Ali, București 1998, p.209, capitolul „Societățile postcomuniste în tranzitie”, p.209-249

3. Idem, p.214-215, 237

Revista se poate procură prin abonament la toate oficile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plată prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, București, Cont 451.00.972-B.C.R.-S.M.B.

Macetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI

TIPOGRAFIA

FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"